

בג"ץ 6896/18

לפני: כבוד השופטת ד' ברק-ארז
כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופט י' אלרון

העותרים: 1. טעמה
2. טעמה
3. המוקד להגנת הפרט מיסודה של

נ ג ד

המשיבים: 1. המפקד הצבאי בגדה המערבית
2. ראש המינהל האזרחי
3. היועץ המשפטי לגדה המערבית

עתירה למתן צו על תנאי

תאריך הישיבה: י' באייר התשע"ט (15.05.19)

מזכירת הרכב: ענת ר'
קלדנית הרכב: רונית י'

בשם העותרים: עו"ד תהילה מאיר, עו"ד דניאל שנהר
בשם המשיבים: עו"ד שרון הואש איגר

פרוטוקול

1
2 עו"ד מאיר: חוזרת על נימוקי העתירה. אוסיף כי העתירה עוסקת במדיניות חדשה של
3 המשיבים שהיא מרחיקת לכת מהפסיקה ומהמחוייבות בפסה"ד מ – 2011 מספר 9961/03 ו –
4 639/04. המדיניות החדשה היא כפי שהסברתי בתגובה שלנו כי היא תחול על כל מקום התפר
5 באופן ריאלי הן לא קטנות אך לפי החישוב שלהם היא קטנה.

6
7 כבוד השופטת ד' ברק-ארז: יכול להיות שיהיה מצב שמדובר בחלקה שהיא של מספר דונמים
8 אך החלק היחסי של המבקש בגלל שהוא חולק בזה עם אחיו או בני דודיו היא קטנה.

9
10 עו"ד מאיר: כך כמעט כולם. אני חושבת כי העניין הפרטני מקדים את המקרה פרדיגמטי.

11
12 כבוד השופטת ד' ברק-ארז: אולי הוא לא פרדיגמטי בגלל שיש כאן מבקש שהפר את מה שניתן
13 לו.

1 עו"ד מאיר : לא בחרנו זאת. יש לנו הרבה עתירות וכמו המקרים הללו. זה הכלל ולא החריג. יש
 2 מקרים רבים וזה קורה בכל התיקים שלנו כמעט זו חלקה בת עשרות דונמים והיא נחשבת
 3 בעיניהם כמזערית ואף אחד לא מקבל היתר. הם אומרים כי 95% ויותר מהאדמות גדלים בהם
 4 עצי זית.

5
 6 כבוד השופט ג' קרא : יש עוד עתירות תלויות ועומדות?

7
 8 עו"ד מאיר : כן, בבימ"ש לעניינים מנהליים. כאן יש עוד 1. הם הפכו מכלל שלפיו יינתנו
 9 היתרים עם הוכחת זיקה ובמקום שאפשר לעשות זאת בטחונות והחזקה הזו כמעט בהכרח לא
 10 תיסגר. המשיבים הסבירו כי כמעט בכל המקומות יש עצי זית וצריך שלא יהיו עצי זית. כאן
 11 מדובר בבן שרוצה לגדל את החלקה של האם שהיא מבוגרת.

12
 13 כבוד השופט ד' ברק-ארז : כמה בעלים משותפים יש במקרקעין אלה?

14
 15 עו"ד מאיר : אני לא יודעת, אבדוק.

16
 17 כבוד השופט ד' ברק-ארז : בצד המעשי, אם למשל יש חלקה של 17 וחצי דונם בה יש כנראה
 18 כמה עשרות בעלים משותפים לשיטתכם כמה אנשים יכולים לקבל היתר בשטח זה? אין טרונת
 19 שיש הרבה בעלים אך הראם לשיטתכם האם כל הבעלים צריכים לקבל היתרים?

20
 21 עו"ד מאיר : אסביר, יש שני סוגים של היתרים לצרכים חקלאיים : היתרי חקלאי לבעלי אדמות
 22 ואני מדברת רק על ההגדרות של המשיבים. לפי ההגדרה שלהם צריך שימור זיקה לאדמות סוג
 23 נוסף זה היתרי תעסוקה חקלאית, לעובדים. נותנים לרוב לבעלי משפחות. לפעמים המשפחות
 24 עיבדו יחד את האדמות. המשיבים נותנים היתרים לבעלי הזיקה ולעובדים, לפי צורך. הוסיפו
 25 לאחרונה היתר חדש לבני המשפחה.

26
 27 כבוד השופט ד' ברק-ארז : איזה היתר התבקש כאן?

28
 29 עו"ד מאיר : היתר תעסוקה חקלאית לעובד.

30
 31 כבוד השופט ג' קרא : לכמה זמן.

32
 33 עו"ד מאיר : לשנתיים.

34
 35 כבוד השופט ג' קרא : במה הוא שונה מההיתר?

36

1 עו"ד מאיר: בעל האדמה זכאי להיתר ובנוסף לצורך העיבוד, זה מקרה קלאסי. האם רוצה
 2 לשמר את הזיקה הקניינית לאדמות והיא גם רוצה שהאדמות יעובדו ואת זה היא לא יכולה
 3 לעשות. הם טוענים כי צריך היתר לכל אחד. אדגיש כי לא חל שום שינוי מאז ההתחייבויות של
 4 המשיבים בבג"צ הקודם.

5
 6 כבוד השופטת ד' ברק-ארז: מה בפועל, לפי הידוע לכם, מידת האינטנסיביות לכניסה לקרקע
 7 כדי לעבדה? כמה פעמים בשבוע יש צורך לכך?

8
 9 עו"ד מאיר: אני לא יודעת.

10
 11 כבוד השופטת ד' ברק-ארז: אולי כדאי שנדע. אני לא שואלת סתם. אני מבינה את הטיעון
 12 העקרוני שלכם אך לצד זה יש עניינים מעשיים. קראנו את התגובה של המשיבים. שם ראינו
 13 התייחסות לכך שיש כוונה לשקול מחדש את הנהלים אולי תהיה כניסה עם כרטיסיה, וכל זה
 14 רלוונטי. גבירתי אולי צריכה לברר זאת.

15
 16 עו"ד מאיר: זה לא מקרה חדש. זו הסיטואציה שנדונה בפסיקה. ז"א דיברו על שימור המצב
 17 שהיה לפני הקמת הגדר, זו התחייבות המשיבים. כך לפי הפסיקה.

18
 19 כבוד השופטת ד' ברק-ארז: את הצד העקרוני הבנו. כדי להבין, אני שואלת, אם הם אומרים כי
 20 המשיבים כן יתנו היתר לדוגמה פעמיים בשבוע כי מדובר בגידול שלא מחייב כניסה יומיומית.
 21 כדי להבין אם זה רלוונטי עלינו לדעת את העובדות.

22
 23 עו"ד מאיר: לא נוכל לומר זאת. זה עניין של כל משפחה ומשפחה.

24
 25 כבוד השופטת ד' ברק-ארז: את הצד הכללי, הבנו היטב ואנו נבקש תשובות מחברתך. אם אתם
 26 מוותרים על העתירה הפרטית זה בסדר. אם לא, עליכם להיות מסוגלים לתת לנו תשובות לגבי
 27 העתירה הפרטית.

28
 29 עו"ד מאיר: אבדוק על העתירה הפרטנית.

30
 31 כבוד השופטת ד' ברק-ארז: אתם בחרתם להביא עותרים פרטיים ואתם אמרתם כי מדובר ב –
 32 17 וחצי דונם. בחרתם לייצגו כי יש בעיה, אנו מבקשים להבין את הבעיה בצד הקונקרטי שלה.

33
 34 עו"ד מאיר: אנו מייצגים מספר קטן של אנשים שיש להם זיקה. יש לנו אחריות כלפי כולם.

35
 36 כבוד השופטת ד' ברק-ארז: יכול להיות, אני אומרת כי לפעמים יש קושי בעתירה שהיא פרטית
 37 וכללית.

עו"ד מאיר : אשאל את מרשי לגבי העתירה הפרטנית.

כבוד השופט י' אלרון : יש כאן גם טענות שהמדינה טוענת לגבי קרקע ועיבודים עליה. אי אפשר להתעלם מנתונים אלה של המדינה. כשאני מקשיב לגבירתי אני רואה יותר "נדידה" מהמקרה הפרטני ל-כללי. תחילה לפיק ריאת החומר אתם תוקפים את ה - 300 מטר של העיבוד אך אי אפשר להתעלם מהמקרה הפרטני שאתם מביאים. לפי טענת המדינה כאשר ניתנו לו היתרים הוא ניצל זאת לרעה. אנו מבקשים לקבל תשובה גם על זה.

עו"ד מאיר : לא טענו שהוא נכנס לישראל. הוא נכנס לישראל כפי שהירשו לו. הוא עשה את זה למשפחה. לא בגלל זה נדחתה בקשתו וגם לא בגלל זה נדחה הערר. הוא לא נכנס לישראל. הוא עבד.

כבוד השופטת ד' ברק-ארז : גבירתי אומרת כי החריגה מינורית במקרה זה.

עו"ד מאיר : זה מקרה קלאסי שיש בכמה תיקים, יש מקום גדול, מחלקים בין היורשים ולכל אחד אומרים כי אין לו צורך חקלאי. כל אחת מחולקת בחלקים קטנים. נקבע בפסיקה וזה חזר שוב ושוב כי הגדר פגעה בצורה קשה בתושבים. עכשיו כאשר הוא אושר, החובה של המשיבים לגבי בעלי הזיקה במקום יש לאפשר להם כמה שניתן לאפשר להם לגשת לאדמות שלהם לכל השאר אסור להגיע בכלל. הפגיעה בתוואי נעשתה וכדי לשמר אותה יש לאפשר להם לקיים חיים רגילים אלא אם כן יש מניעה בטחונית. טענו כי מי שצריך להגיע יוכל להגיע אלא אם כן יש מניעה בטחונית. גם מה שהם טענו בתגובה, אמרו כי התכלית היא למנוע מאנשים להיכנס לישראל ושם יתנו לאנשים להיכנס בלא צורך לקבל היתר, הם לא יוכלו לשלוט על הכניסה לישראל, כאן הם טוענים זאת. גם שם נקבע כי כדי לאזן את החשש הזה יינתנו היתרים רק לבעלי זיקה. אחרי שזה ניתן הם חוזרים על כך שוב.

כבוד השופטת ד' ברק-ארז : נראה כי הלו"ז של הטיעון שלכם מובן כי בעיקר עלינו לשמוע את התשובות של המשיבים.

עו"ד מאיר : אוסיף כי המשקל שניתן לזכות הקניין נמוך באופן קיצוני. יש לזכור כי אלו בעלי האדמות זה שייך להם. נראה כאילו נותנים להם הטבה ואין צורך בה. זה הצורך שלהם בגלל התוואי מטעמים בטחוניים זה נמנע מהם להיכנס. הסמכות של המשיבים היא לא מאפשרת לשקול שיקולים אחרים חוץ מהגנה אל זכויות של התושבים ובטחון. אי אפשר לפגוע בזכויות בטענה שהיא אינה בטחונית. הצורך הוא הזכות שלהם.

כבוד השופטת ד' ברק-ארז : גבירתי אומרת זאת בעצם כי אלו רשויות חקלאיות ויש לאפשר להם להתנהל בתחום החקלאי לפי שיקול דעתם ורגשותיהם.

1
 2 עו"ד מאיר: נכון. אני חושבת כי זכות קניין בהקשרים אחרים מקבלת משקל רציני יותר מאשר
 3 במקרים כאלה. אנו לא מדברים רק על הזיתים אלא לגבי הכל. הם רוצים לעבד את הכל ולא
 4 לאבד אותם. חוה"ד המקורית לא תומכת בטענות המשבים, מקריאה. הם סיווגו את גידול
 5 עצי הזית ככזה שמחייב גידול ועיבוד כל השנה. למעשה מרשיי רואים זאת כמסורת ויש לכך
 6 ערך רגשי למשפחה ולעבודת האדמה. יש לראות את האוכלוסיה הזו כעניה היא מתפרנסת
 7 מהעניין החקלאי כי זה הצורך שלהם. כל הנושא הזה נדון שוב ושוב בפסיקה של הגדר ובאופן
 8 רחב יותר בבג"צ הקודם.

9
 10 כבוד השופטת ד' ברק-ארז: בשם עצמי אני מדברת ואומרת כי העתירה כאן מעלה סוגיה
 11 משמעותית, וההתחייבויות של המדינה היו ברורות לגבי מה שקורה באזור התפר. במיוחד
 12 כאשר יש כאן עובדה שהחלקות כאן לא קטנות כאשר עושים את החישוב לכך.

13
 14 עו"ד הואש איגר: בסופו של דבר כאשר אנו מסתכלים על הפסיקה לגבי משטר ההיתרים,
 15 המסקנה מכל זה זה צרכים. מה הצורך שבעקבותיו אנו מקבלים את ההיתר? הקפ"קים לאורך
 16 השנים ואתיחס לזה.

17
 18 כבוד השופטת ד' ברק-ארז: זה לא רק צרכים אלא גם זכות קניין.

19
 20 עו"ד הואש איגר: בוודאי. כי אם לא היינו במקום כזה או הוכחת זיקה כלשהי לקרקע לא היינו
 21 מדברים על הצורך הזה.

22
 23 כבוד השופט ג' קרא: יש מושגי יסוד שקשה לי להבנה. עמ' 21 לקפ"ק מ – 2017 אתם
 24 מתייחסים למהות ההיתרים. מה זה שימור הזיקה לאדמות? יש הגדרה של המושג הזה בקפ"ק?

25
 26 עו"ד הואש איגר: אין הגדרה בקפ"ק.

27
 28 כבוד השופט ג' קרא: לפי ההגיון שלי אפשר להגיש היתר חקלאי.

29
 30 עו"ד הואש איגר: אפנה לסעי' הראשון המגדיר את מהות ההיתר. מהות ההיתר היא לצורך
 31 עיבוד אדמות חקלאיות.

32
 33 כבוד השופט ג' קרא: זה לא מסתדר עם ההגדרות אחרת לא היינו עושים הבדל בין ההיתרים.

34
 35 עו"ד הואש איגר: אפנה לסעי' 28 לקפ"ק שם דובר על היתר לצרכים אישיים שזה שימור הזיקה.

1 כבוד השופט ג' קרא: יש הבדל בין היתר לצרכים אישיים שניתן ל – 3 חודשים לבין היתר
2 לחקלאי שהוא לשנתיים.

3
4 עו"ד הואש איגר: ההיתר בעמ' 21 לצורך עיבוד חקלאי או תעסוקה חקלאית מדובר בסעי' 1.
5 הוא מגדיר את המחות של זה. יש עיבוד חקלאי שהוא היתר חקלאי, שזה בענייננו היתר שאנו
6 מדברים עליו בעתירה שבפנינו לשנתיים. ויש היתר של תעסוקה חקלאית היתר של העסקת
7 עובדים שיסייעו לבעל הזיקה לעבד את חלקתו. מעבר לזה לאנשים שהם בעלי זיקה קניינית
8 לשטחים במרחב התפר, ושאינן להם הצורך בעיבוד חקלאי יום מיומים ניתן היתר "לצרכים
9 אישיים". איננו מתעלמים מזה שהוא ניתן רק ל – 3 חודשים ואיננו מזלזלים בו. כתבנו זאת
10 בעתירה באופן מפורש, היום המדיניות של המשיבים בענין זה נבחנת. השלב הזה ואני מסייגת
11 את הדברים כי זו עבודת מטה, הרעיון של היתר כרטיסיה זה לתת היתר למספר שנים, אני
12 אומרת זאת במלוא הזהירות כי זה בשלבי בחינה. כלומר זה נותן מענה למה שאדוני השופט
13 קרא שאל, כלומר 3 חודשים זה זמן קצר. ואנו לא מנסים להתחמק מהעובדה כי זה יוצר עומס
14 גם על האנשים עצמם וגם על המת"קים.

15
16 כבוד השופט ד' ברק-ארז: כלומר אתם מודים בזה שיש בעיה.

17
18 עו"ד הואש איגר: אנו מודים כי בהיתר של צרכים אישיים זה באמת קצר ה – 3 חודשים. אנו
19 שוקלים להאריך זאת.

20
21 כבוד השופט ד' ברק-ארז: מעבר לכך, וזה כבר אומר שיש כאן משהו, אם גבירתי יכולה •
22 להסביר כי חלקה של 17 וחצי דונם נחשבת זעירה? רק משום שאורחות החיים הבעלות משותפת
23 לאנשים רבים.

24
25 עו"ד הואש איגר: אומר כי כל התיקון של הקפ"ק לגבי חלקה זעירה נולד בגלל שהמשיבים
26 הבינו כי מה שקורה בפועל קבלת היתרים לצורך עיבוד חקלאי בלבד, ואנו לא מדברים על מצב
27 שיש מניעה לכניסה לקו התפר, אנו מדברים על סוג ההיתר שניתן. האם אותו אדם צריך לעבד
28 את החלקה שלו בין אם יש זיתים או עגבניות?

29
30 כבוד השופט ד' ברק-ארז: האם אתם מתייחסים באותו אופן בין מי שיש לו 300 מטר לבין מי
31 שיש לו 300 מטר מבין כולם.

32
33 כבוד השופט י' אלרון: בהמשך לשאלת חברתי, איך מתמודדים עם המצב של הירושה בחלקה
34 גדולה?

35
36 כבוד השופט ג' קרא: אולי יש כאלה יורשים שהם מעוניינים לדאוג לחלקה ויורשים האחרים
37 לא רוצים או לא יכולים?

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37

עו"ד הואש איגר: הדוגמה שנותן אדוני ממחישה את מה שיש בפועל. כאשר יורשים אחרים אומרים כי אלה יורשים שמבחינתנו מעבדים את החלקה. אותם 2-3 יורשים מקבלים היתר לעבד את החלקה.

עו"ד מאיר: זה כתוב בנהלים. יש היתר חקלאי ויש היתר תעסוקה חקלאית.

עו"ד הואש איגר: ההסבר הוא קצת אחר. כאן ביקשו היתר לעיבוד חקלאי. העותר בתחילת הדרך טען כי הוא רוצה לשמור על זיקה לאדמת אמו ולעבד את החלקה.

כבוד השופט ד' ברק-ארז: בפועל לאותה חלקה של 17 וחצי דונם, כמה היתרים יש כרגע ביחס לחלקה זו?

עו"ד הואש איגר: המקרקעין אינם מוסדרים לכן אין מערכת מיחשובית שהיא מכניסה את הפרטים.

כבוד השופט ג' קרא: אתם החלטתם לגזור את חלקו של כל אחד. אתם לא יכולים לומר כי אינך יכולה לענות כי הקרקע לא מוסדרת.

עו"ד הואש איגר: זה מסגרת החלקה הספציפית.

כבוד השופט ד' ברק-ארז: העותרים צודקים בכך שהם מביאים דוגמה פרטנית. בפועל כמה היתרים יש?

עו"ד הואש איגר: יש מספר רב של יורשים. עברו הרבה דורות. אנו יכולים לומר כי יש לפחות אדם אחד שנכנס ומעבד את החלקה בפועל.

כבוד השופט ד' ברק-ארז: אותו אחד, מה חלקו היחסי בחלקה? יש לי תחושה שאולי זה לא כ"כ מסודר אצלכם.

עו"ד הואש איגר: מבלי שאוכל לומר את שמו של אותו אדם שקיבל, אולי הוא קיבל היתר לפני התיקון של הקפ"ק.

כבוד השופט ד' ברק-ארז: במבט צופה עתיד יש כאן חלקה של 17 וחצי דונם, לכאורה כל מי שיגיש, יעברו שנתיים ואז לפי השיטה הזו כל מי שיגיש ייתקל באותו מחסום? אולי חלק מהאנשים יועדפו על פני האחרים?

1 כבוד השופט ג' קרא: למה אדם אחד צריך לעבד חלקה כזו של 17 וחצי דונם. לכן שאלנו כמה
2 היתרים יצאו לגבי החלקה הזו.

3
4 עו"ד הואש איגר: איננו יכולים לומר.

5
6 כבוד השופט ג' קרא: אני יכול להבין כי מ- 2014 עברתם ל- 2017 אך ללכת מקצה אל קצה כך
7 שחילקתם את החלקות כך שאף פעם לא יהיו היתרים כאלה, יש משהו באמצע.

8
9 עו"ד הואש איגר: זה לא מדויק לומר כי אף פעם לא ניתנו היתרים. שאלתי כאן את הנציגים.
10 כאשר מבקש הוכיח שיש לו צורך לעיבוד חקלאי במקום, ניתן לו היתר. זו חזקה שניתנת
11 לסתירה.

12
13 כבוד השופט ד' ברק-ארז: למה זו חזקה בכלל? אם אתם מחילים זאת גם לגבי נחלות גדולות?
14 אם אתם הייתם אומרים כי יש לכם לגבי רסיסי נחלות זה משהו אחר. אך זה לא המקרה. לאחר
15 שנועצנו, אנו מבינים מגבירתי כי יש כאן עבודת מטה שטרם הושלמה. ישנן גם טענות שאין להן
16 מענה. איך אתם מתמודדים עם חלקות יחסית גדולות ולא ברור מי מקבל או לא, ומי הגיש
17 קודם ומה סך ההיתרים ביחס לכל חלקה? ישנן הרבה שאלות מעשיות שלא קיבלנו עליהן
18 תשובה. התחושה שלנו הטובה תהיה אם תוגש הודעת עדכון לגבי כל השאלות שנשאלו כאן וכמו
19 כן גם לגבי היתר הכרטיסיה, כל זה מבלי לנקוט עמדה ומתוך ידיעה כי להשיב על כל השאלות
20 הללו ולבדוק את הדברים זה יקח פרק זמן לא קצר. לכמה זמן גבירתי תיזקק להגיש את הודעת
21 העדכון?

22
23 עו"ד הואש איגר: לאחר התייעצות, אנו ניזקק לפרק זמן של 90 ימים.

24
25 כבוד השופט ד' ברק-ארז: איך זה מבחינת הפגרה?

26
27 עו"ד הואש איגר: נבקש ארכה עד ה- 15.8.19. אומר בזהירות לגבי עבודת המטה ולגבי פרק
28 הכרטיסיה, אני לא יודעת אם זה השלב של בדיקה. לא אוכל להתחייב כי בתום ה- 90 ימים
29 הללו תהיה התקדמות בעבודת המטה. אני אומרת זאת כדי לא ליצור התחייבות.

30
31 כבוד השופט ד' ברק-ארז: אין כאן הבטחה לגבי סיום הבדיקה. אך יש גם להבין כי יש כאן
32 צרכים חקלאיים וצורך בעיבוד. יש איזונים בין הדברים.

33
34 עו"ד מאיר: אני מבקשת כי חברתי תפריד בין ההיתרים בתגובתה בהודעת העדכון. אנו
35 מבקשים לאפשר למרשי לקבל היתר לצרכים אישיים.

36
37

1 עו"ד הואש איגר: העותר יכול היה להגיש בקשה להיתר צרכים אישיים והוא לא ביקש זאת.

2

3 כבוד השופט ד' ברק-ארז: אולי אפשר להסכים להסדר דיוני. אנו לא מבקשים מגבירתי
4 שתגיש הודעת עדכון מהירה מדי. אולי גבירתי תבדוק זאת.

5

6 עו"ד הואש איגר: לאחר התייעצות, יש לנו שני קשיים: הראשון שאולי אפשר להתגבר עליו זה
7 שהעותר כאן הפר את התנאים. אלא אם כן הוא יתן התחייבות היום מצידו לא לעשות זאת
8 בעתיד. שנית, יש עוד עתירות שתלויות ועומדות בפני בימ"ש זה שהדיון בהן ממתין להחלטה
9 בעתירה זו שבפנינו.

10

11 כבוד השופט ד' ברק-ארז: אנו דנים רק בתיק שבפנינו. אז אולי גבירתי צריכה לקצר את זמן
12 הגשת התגובה מבחינתכם?

13

14 עו"ד הואש איגר: בכל מקרה, אנו לא נוכל להתחייב שההסדר כאן וההסכמה שלנו תחול גם על
15 התיקים התלויים ועומדים.

16

17 כבוד השופט ג' קרא: אם הוא יקבל את ההיתר לצרכים אישיים הוא יוכל להיכנס לחלקתו יום
18 יום?

19

20 עו"ד הואש איגר: כן, גם לשבת תחת עץ רענן או לעבד את חלקתו.

21

22 **ניתנת החלטה.**

23

24

25 קלדנית: רונית

24

25